

Gremlicová, Dorota; Lössl, Jiří; Němečková, Elvíra:
*Tanec jako záliba v regionech: Pestrobarevný svět
 scénického tance v českých zemích druhé poloviny
 20. a počátku 21. století*

Ivica Liszkayová

**Gremlicová, Dorota (ed); Lössl Jiří;
 Němečková, Elvíra**

*Tanec jako záliba v regionech:
 Pestrobarevný svět scénického tance
 v českých zemích druhé poloviny
 20. a počátku 21. století*

Praha: Národní informační a poradenské
 středisko pro kulturu NIPOS, 1. vydání, 2023,
 151 stran.

ISBN 978-80-7068-386-6

Spracovaná téma *Tanec jako záliba v regionech: Pestrobarevný svět scénického tance v českých zemích druhé poloviny 20. a počátku 21. století* do publikácie/katalógu je zároveň pestrobarevný súbor informácií o dianí samotného scénického tance a jeho osobnostiach v 14 regiónoch Českej republiky. Textový materiál je bohato doplnený výpovednými dobovými tak čiernobielymi, ako aj farebnými fotografiami a bohatými súpisnými kapitolami.

Hneď v úvode tohto posudku by som rada ocenila, že podporu k výskumu danej odbornej problematiky a k samotnému vzniku vzácnej publikácie prispeli také podporné schémy ako Next GenerationEU – financované Európskou úniou, ďalej schéma Národný plán obnovy, ako aj najvyššia inštitúcia na podporu kultúry v krajine – samotné Ministerstvo kultúry Českej republiky.

Považujem za mimoriadne významné vyzdvihnúť a osobitne spomenúť tieto podporné schémy, keďže dávajú veľký punc vznikutej knihe a zároveň prejavujú aj úctu namáhavej práci autorov, úctu k samotnej spracovanej téme, ako aj veľkú úctu celému hnutiu moderných scénických žánrov v neprofesionálnej umeleckej sfére. Vyjadrujem zároveň obdiv aj domovskej inštitúcii Národnému informačnému a poradenskému stredisku pro kultúru, útvar Artama,

ktorá ku skúmanej problematike vytvorila pracovné podmienky pre autorov.

Predloženú publikáciu, katalóg *Tanec jako záliba v regionech: Pestrobarevný svět scénického tance v českých zemích druhé poloviny 20. a počátku 21. století*, vnímam ako záslužnú a mravenčiu prácu troch renomovaných autorov, v ktorých sa spojili dôležité osobnostné charakteristiky. Sú to jednak nadšenci scénického tanca, odchovanci neprofesionálnej tanečnej kultúry a zároveň na strane druhej, sú to úspešní a renomovaní vysokoškolskí pedagógovia, akademici, praktici, aj teoretici v oblasti tanečného umenia. V súčasnosti pôsobia na najvyššej vzdelávacej inštitúcii pre tanečné umenie v Českej republike na Hudební a taneční fakultě Akademie múzických umění v Prahe. Autori, prof. Mgr. Dorota Gremlicová, Ph.D., doc. Mgr. Jiří Lössl a MgA. Elvíra Němečková, Ph.D. sú zohratý autorský tím s bohatými pisateľskými skúsenosťami a viacerými knižnými titulmi na svojich kontaktoch.

Už v predchádzajúcej odbornej publikácii *Tanec jako záliba*, ktorá vznikla pred spomínanou publikáciou *Tanec jako záliba v regionech: Pestrobarevný svět scénického tance v českých zemích druhé poloviny 20. a počátku 21. století*, čitateľom ponúkli hlbokú a odbornú „ponor“ do súvislostí vzniku a diania scénického tanca v druhej polovici 20. storočia v Česku. Ten sa v začiatkoch formoval na amatérskej báze v rámci hnutia záujmovej umeleckej činnosti. Po roku 1990 prešiel svojou pôsobnosťou do novovznikajúcich sociálno-ekonomických štruktúr českej kultúry. Pochvalné a oceniteľné je, že prežil

transformáciu a rozvíja sa dodnes (v publikácii zachytený do roku 2023).

Trojica autorov svojím umenovedným pohľadom, systematickosťou, výstižným spracovaním faktov a vyslovením názorov na hnutie scénického tanca presvedčili o svojich vysokých odborných kvalitách a o dobrom autorskom spojení, prospešnom pre finálne dielo. Preto tímové pokračovanie autorského kolektívu v zložení Dorota Gremlicová, Jiří Lössl a Elvíra Němečková v pokračujúcom procese výskumu a hľadania neobjavených skutočností v novom prostredí pre scénický tanec – v regiónoch Českej republiky, opätovne prinieslo svoje excelentné výsledky. Už pri prvej spomenutej publikácii som ocenila vysoký stupeň erudovanosti autorského kolektívu pri zbere dát, zasaďenia faktov do komplexných súvislostí pre vytvorenie realistického a vierohodného obrazu skúmanej epochy scénického tanca. Musím však zopakovať a opätovne oceniť, že aj pri novej predloženej publikácii/katalógu *Tanec jako záliba v regionech: Pestrobarevný svět scénického tance v českých zemích druhé poloviny 20. a počátku 21. století* sa čitateľom a záujemcom o túto oblasť dostáva hodnotné spracovanie všetkých vyššie spomenutých atribútov.

Možno v nej badať systematický postup pri zbere a spracovaní získaných informácií, triedení do kapitol, a to všetko doplnené o vzťahové informácie. Pre čitateľa, ktorý sa zaujíma o danú problematiku, môže byť fascinujúce, aké obrovské množstvo zozbieraných dát sa autorom podarilo nazhromaždiť. Prostredníctvom zozbieraných

faktických informácií informuje trojica autorov Dorota Gremlicová, Jiří Lössl a Elvíra Němečková o celej šírke diania scénického tanca v regiónoch Českej republiky – v minulosti od úplného začiatku až po súčasnosť (rok 2023). Samotní autori ho označujú za jedinečný fenomén v Európe a ja s nimi plne súhlasím.

Vyzdvihujem triedenie jedinečných pramenných zdrojov do jednotlivých kapitol, spracovanie faktov do dejových súvislostí, ako aj vizuálne doplnenie o fotografický materiál. Oceňujem prístup autorov, ktorí v úvode k publikácii opisujú dôvody, prečo mali záujem o spracovanie problematiky scénického tanca v regiónoch. Mali záujem predstaviť „barvitější svět souborů a skupin, tvůrců a jejich tanečnicků, rozestých po celém teritoriu českých zemí, ve větším počtu ve velkých městech, ale se zastoupením i v menších městech a městečkách ve zdánlivě odloučených regionech a lokalitách. Svět těchto regionů je méně známý: méně se o nich vědělo, méně bylo zaznamenáno a dosud prostudováno.“

Pokračovanie výskumu v nových regionálnych súvislostiach scénického tanca „pre zálubu“ posúva výskum do novej „dimenzie“. Na celej novej práci k publikácii/katalógu oceňujem pretrvávajúcu snahu autorov o pátranie po významných informáciách s ohľadom na mimoriadne dôležitý aspekt – regionálne dianie. Rozsah knihy, ako aj množstvo získaných informácií pre spomínanú novú publikáciu dosvedčuje, že oblasť výskumu scénického tanečného diania v regiónoch Česka si naozaj zaslúži svoj bádatelský čas a pozornosť odborníkov. Samotný výsledok vo

forme publikácie *Tanec jako záliba v regionech: Pestrobarevný svět scénického tance v českých zemích druhé poloviny 20. a počátku 21. století* deklaruje enormné úsilie autorov dosiahnuť vytýčený cieľ. Úprimne povedané, až s istou dávkou pozitívnej závislosti som si v predloženej publikácii prečítala, čo všetko sa autorom podarilo nazhromaždiť, pretriediť, analyzovať, zosumarizovať a zostaviť do záverečnej podoby – publikácie a katalógu o regionálnom hnutí scénického tanca v Českej republike. (Žiaľ, na Slovensku sa podobnej problematike nevenuje pozornosť zo strany žiadnej nadriadenej inštitúcie.)

Skúmaná problematika regionálneho scénického tanca v Česku tak, ako je spracovaná v predloženej publikácii, začína od „koreňov“. Ponúka uvedenie do problematiky prostredníctvom *Úvodu: o projekte Tanec jako záliba v regionech*, ku ktorému ponúkli svoje nazeranie na výskum autorky Dorota Gremlicová a Elvíra Němečková. Prostredníctvom svojho výkladu na dianie amatérskeho umeleckého tanca vovedú čitateľa do nastolenej témy, opisujú, akými spôsobmi získavali informácie, ako využívali orálnu históriu na získavanie širokého spektra názorov, spomínajú spolupracovníkov výskumu, bez ktorých by bolo zložitie knižné dielo zostaviť.

Ďalej v prvej kapitole pod názvom *Regionální hnutí scénického tance v historické perspektivě* prevedú čitateľa historickými súvislosťami, ale najmä upozorňujú, že hnutie sa vyvíjalo paralelne popri dvoch amatérskych sférach rozvíjajúcich ľudové a spoločenské tance. Scénický tanec, v minulosti označovaný ako nefolklórne

hnutie, si muselo budovať osobitú cestu vývoja. Autorky tejto kapitoly Dorota Gremlicová a Elvíra Němečková ponúkajú pohľad na vývojové etapy a charakteristické začlenené scéničké tance v minulosti, v období Československa, ako aj dnes v samostatnej Českej republike. Opisujú historické korene a genézu scéničké tance. V spomínanej kapitole *Regionální hnutí scéničké tance v historické perspektivě* sa na stranách od 8. po 19. venujú výskumu detského scéničké tance do roku 1990. A to s dôrazom na spomenutie predstaviteľov predvojnového výrazového tance v Čechách, akými boli Jarmila Kröschlová, Eva Kröschlová, Eliška Bláhová, Elmarita Divišková či Jarmila Jeřábková. Opisujú prínos budovania sietí ľudových škôl umenia (LŠU) od roku 1961 až po súčasný stav premenovaných základných umeleckých škôl (ZUŠ). Zdôrazňujú významný podiel učiteľov tanečných odborov (LŠU/ZUŠ) na rozvoji scéničké tance. Samostatnú podkapitolu venujú celoštátnym súťažiam detských tanečných neofolkových kolektívov s bohatým menným zoznamom účastníkov prehliadok. Vymenovaním osobností zapojených do diela preukazujú konkrétny široký záber vo výskume. V nasledujúcej podkapitole sa venujú scéničké tancu mládeže a dospelých do roku 1990. Pre túto oblasť sa v Českej republike organizovali osobitné prehliadky a výpočet okolností, ktoré hnutie formovali, či už rozmanitosťou štýlov alebo zmenou miest v organizovaní prehliadok, dokresľujúc tak jednotlivé vývojové okamihy. Autorky kapitoly vyzdvihujú osobnosti ako Eva Blažičková, František Pokorný, Jan

Hartmann, Ivanka Kubíková či Jiří Rebec. Za nimi menujú celý rad húževnatých tvorcov, pokračovateľov hnutia scéničké tance. Prvú kapitolu uzatvára podkapitola o hnutí scéničké tance po roku 1990. Opísané obdobie venuje pozornosť všetkým zmenám, ktorým samotné hnutie muselo prejsť a upriamujú pozornosť na decentralizovanosť, postup hnutia z oblasti Prahy oveľa výraznejšie do regiónov, s bohatým vymenovaním konkrétnych mien a tanečných zoskupení.

V druhej kapitole sa badaná problematika uzatvára pohľadom na scéničký tanec v regionálnej kultúre. To sa deje prostredníctvom teoretických perspektív a otázok ďalšieho výskumu, ktorú uzatvára výstižná veta „*Historie a současnost tance jako záliby v regionech spočívá v lidech, kteří ho tančí.*“

Autorský tím Jiřího Lössla, Doroty Gremlicovej a Elvíri Němečkovéj následne posúva publikáciu do podoby katalógu, ktorý prostredníctvom fotografií s textovými popisami približuje jednotlivé tanečné súbory a telesá. Taktiež zakladateľské, choreografické, pedagogické či interpretačné osobnosti obrazovo mapujú a analyzujú fenomén tzv. scéničké tance v regiónoch. Ten sa v rámci amatérskeho umeleckého hnutia v českých krajoch, ako už bolo spomenuté, rozvíjal od šesťdesiatych rokov 20. storočia do súčasnosti a obsiahol obdivuhodne úplne celé územie Čiech. Pod touto časťou publikácie/katalógu je uvedené najmä meno zostavovateľa Jiřího Lössla, pred ktorého prácou sa hlboko skláňam.

Závideniahodné a zároveň mimoriadne cenné je, že spomínané hnutie scéničké tance v Česku pokračuje svojou činnosťou

aj po roku 1990 do súčasnosti a výsledná publikácia poukazuje na skutočnosť, že je v tejto sfére čo mapovať, skúmať a zaznamenávať.

Zmapovanie činnosti scénického tanca v jednotlivých 14 krajoch: (Plzeňský, Karlovarský, Ústecký, Liberecký, Královohradecký, Pardubický, Olomoucký, Moravskosliezsky, Zlínsky, Juhomoravský, Vysočinský, Juhočeský, Stredočeský a Hlavné mesto Praha), ktorý sa uvádza na stranách 25–113, považujem za extrémne náročný a namáhavý počin autorov. Získanie podkladov prostredníctvom orálnej histórie je prácny a zdĺhavý proces. Samotné triedenie fragmentárnych útržkov je ešte náročnejšie – zoradenie fotografií do súvislého výpovedného toku informácií patrí k náročným procesom triedenia najvýstižnejších a najvýpovednejších obrázkov. Získané a citované pramene, ako aj bohaté citácie z dostupných literárnych zdrojov, zvyšujú predloženú publikáciu na hodnotnú a vedecky odbornú monografiu, ktorá okrem výkladu základných terminologických pojmov a dejových súvislostí ponúka vzácny súpis významných

osobností a súborov v jednotlivých regiónoch, aj v najodľahlejších miestach a obciach Česka. Významným a výpovedným je súpis o vytvorených choreografických dielach a zhotovených fotografiách.

Vzniknutému dielu – knihe *Tanec jako záliba v regionech: Pestrobarevný svět scénického tance v českých zemích druhé poloviny 20. a počátku 21. století* – prajem z úprimného srdca odborné uznanie aj od samotnej nadriadenej organizácie Národného informačného a poradenského strediska pro kulturu, útvaru Artama, zároveň prajem srdečné prijatie od širokej obce nadšencov scénického tanca v regiónoch, prajem radosť všetkým zúčastneným zostavovateľom a tvorcom prajem spokojnosť zo vzniknutého diela. V závere si dovoľím napísať odkaz aj pre budúcich bádateľov v tejto oblasti: vzniknuté dielo *Tanec jako záliba v regionech: Pestrobarevný svět scénického tance v českých zemích druhé poloviny 20. a počátku 21. století* prináša kvalitný odrazový mostík pre poznanie minulosti, súčasnosti a možnosť pokračovania pátrania v budúcnosti po črepinách scénického tanca.